

Notat

Dato: 28.10.2022
Arkivreferanse: 2022/141
Saksbehandler: Asbjørn Tolo

Innspill til Ekspertutvalget for digital læringsanalyse 03.11.22

Takk for at vi blir invitert til møtet for å komme med innspill i denne fasen av arbeidet. Vi har behandlet spørsmålene deres i utvalget, og erfarte fort at dette temaet skaper et stort engasjement. Når vi ikke har kunnskap om hva DLA er og hvordan det brukes, er det vanskelig for foreldre å involvere seg. Men når vi forsøker å sette oss inn i ulike sider og perspektiv av tematikken, ser vi raskt at dette er viktig å bruke tid på. Vi vil punktvis forsøke å sette ord på noe av det som er viktig for oss i FUG:

Er det mulig å forstå hvordan dette påvirker opplæringen til barna våre?

Når opplæringsloven § 1-1 peker på at opplæringen skal skje i samarbeid med heimen, og åpne dører mot verden og framtiden, må vi ha en opplyst samtale om hva dette vil si i praksis, også i møte med DLA. I delrapporten blir det stilt spørsmål om det er uetisk å ikke benytte dataene som foreligger dersom dette kan gi bedre opplæringen til elevene. Det er et interessant perspektiv som man i utgangspunktet kan si ja på. Men hvordan sikrer vi at dataene blir brukt etisk riktig. Hvem gjør avveininger rundt hvilke vurderinger som skal gjøres, hvilke parameter skal brukes på hvilken måte, og hva er riktig opplæring for elev a, b, c og d. Dette vil variere, og det er uetisk hvis vi ender opp med en bruker DLA uten å ta

høyde for variantene vi finner i elevgruppen. Hvis elev A leser 70 ord i minuttet, har mestringsnivå 2 på Nasjonale prøver, har høyt fravær og hater gym, må ikke dette trumfe det faktum at han sliter hjemme, bor sammen med en pappa som er syk og en mamma som har to jobber for å kunne betale faste utgifter i møte med skolen under foreldresamtalen. Målet for skolen er å gi elevene mulighet til å mestre sine egne liv og delta i verden videre. Da må vi gjøre grundige vurderinger før vi gir DLA mulighet til å definere hva som er god måloppnåelse og ikke i møte med kompetansemålene og overordnet del av læreplanen. Vi er altså bekymret for elevmangfoldet og hvordan DLA nuller ut, forsterker eller ikke tar hensyn til dette praksis.

Sentralisert støtte og styring omkring digitale læringsressurser:

En del av dette mangfoldet handler om språk og tilgjengelighet. Mange elever i norsk skole er flerspråklig eller har ulike vansker som gjør at de har rett på spesialundervisning. Vi har en krevende situasjon rundt fysiske og digitale læremidler, der forlag og forretningsmodeller ikke tar hensyn til dette, eller lovfestede rettigheter rundt samisk, bokmål, nynorsk og universell utforming. Hvilke utslag vil språk og språklige variasjoner gi for våre elever i møte DLA? Vi håper Opplæringsloven vil gi klare føringer om læremidler, språk og at dette også har et tydelig søkelys på digitale læremidler. En nasjonal godkjenningsordning vil kunne sikre dette, samtidig som vil sette fokus på innholdet i læremiddelet. Læreboken skal ikke styre opplæringen, men vi vet at det i en travel hverdag kan være vanskelig å unngå. Hvis fagstoffet og vurderinger genererer data som blir vurdert av DLA ikke er kvalitet sikret/godkjent av f.eks Udir, kan vi risikere at elevene blir vurdert på feil grunnlag som vil få negative konsekvenser for elevene

Da godkjenningsordningen ble tatt i bort, var intensjonen at både foreldre og elever skulle involveres i prosessen når skolene skulle velge nye læremidler. Vårt inntrykk er at dette ikke fungerer i praksis.

Å involvere både foreldre og elever i slike prosesser, kan bidra til at foreldrene har tillit til at skolen tar §1-1 i opplæringsloven alvorlig.

Det er fremdeles skolen som har ansvaret for opplæringen og hvordan de bruker DLA. Skolen må kunne gi foreldrene svar på det vi trenger å vite for å ha tillit til at ulike sider av praksisen er håndtert riktig. Dette forutsetter gode kompetanse og rutiner hos skoleeier.

Personvern:

Det er vanskelig å forstå å ta inn over seg hvordan våre persondata blir en ressurs som noen vil kjøpe og selge. Veldig få av oss foreldre har et bevisst forhold til dette, enda. Valg vi foreldre gjør på fritiden bærer ofte preg av naivitet og tillit til at noen passer på at ingen gjør noe galt med mine data. Når vi sender barna til skolen, har mange av oss en høyere forventning til hvilke vurderinger skolen skal gjøre rundt våre barn. Skolen som samfunnsinstitusjon skal sette standarden! Hva er anonymiserte data og hva er persondata som kan spores i møte med tester, læremidler, innlogginger og andre spor som ungene legger igjen, er noe som bekymrer oss. I tillegg står det i § 9a at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Hvordan DLA brukes kan også påvirke skolemiljøet til den enkelte eleven.

Klimaet i skolen er ofte slik at de som stiller spørsmål er motspillere som legger seg opp i saker som foreldrene ikke har noe med. Det kan være vanskelig å akseptere at skolen har ansvaret for opplæringen når vi er usikre på om skolen har en klar rutine rundt personvern og hvordan de bruker dataene. Denne bekymringen omhandler også data som blir samlet av f.eks nettleseren Chrome når barna surfer hjemme på fritiden. De som eier de ulike løsningene lager et produkt, men det er forbrukeren og deres data som er deres mål. Overvåkningskapitalismen, brukervaner og opplæringsloven, DLA, personvern og læring må diskuteres kontinuerlig og grundig.

Siden dette er komplisert, kan vi ikke forvente at skolen skal bruke mye tid på å gjøre rede for hvilke valg de har gjort og hvordan dataene brukes, men de skal kunne informere om det vi trenger å vite og være i stand til å gi svar dersom vi spør. Dette vil vise at skolen og skoleeier tar ansvaret de har alvorlig, og at de følger lover og regler Myndighetene må derfor sette kommunene i stand til dette gjennom gode støtteressurser, kataloger, maler og f.eks tilsyn.

Personvernkommisjonen skriver i sin rapport at *kommunene bør legge til rette for reelle medvirkningsmuligheter for elever og foresatte i beslutninger som berører barnas personvern i vesentlig grad. Elever og foresatt kan involveres på ulike måter, blant annet i forbindelse med gjennomføringen av personvernkonsekvensvurderinger. Andre medvirkningsarenaer der skoleeier kan innhente og diskutere synspunkter med elever og foresatt er i Elevutvalget, FAU og Foreldreutvalget for grunnopplæringen.* (Kap 8-5)

Dette tror vi er et godt tiltak i møte med DLA og personvern så lenge dette gjøres i en form og med et språk som elever og foreldre forstår slik at de blir reelle medvirkningsprosesser.

Utjevning av forskjeller:

Vi har sagt litt om elevmangfoldet, foreldremangfoldet og språk som kan være med å skape større forskjeller.

I tillegg til dette vil vi si noe om geografi og hvilke forutsetninger de ulike kommunene har til å ramme inn DLA og personvern i små kommuner. I møte med DLA bør Udir legge til rette slik at den norske standarden blir mulig å gjennomføre uten en stor administrasjon som ofte er tilfelle i store byer. For å øke bevisstheten rundt flere av momentene som delrapporten belyser, bør vi foreslå eller forvente at kommunene og skolene rapporterer hvordan de arbeider. Et eksempel kan være et rapporteringspunkt på GSI, eller annen rapportering på skole/kommunenivå som tvinger skolene til å jobbe riktig med dette. I skole-Norge har det vært mye snakk om lærere og metodefrihet. Mange peker på at standardisering ikke nødvendigvis tilfører skolen den kvaliteten vi er ute etter. Motsatt kan det argumenteres med at uten standarder vil forskjellene kunne øke. Dette vil også være tilfelle i DLA.

FUG har ikke tatt stilling til hvordan dette eventuelt skal løses, men det må være noen kriterier som kvalitetssikrer valgmulighetene vi har i skolen. For å få til dette, er det nyttig med en nasjonal katalog. Det er viktig at katalogen blir så bred som mulig slik at ikke små aktører blir ekskludert. Dette kan fungere som en kvalitetssjekk som regulerer hvem som får tilgang til det norske skolemarkedet, og gjør det enklere og tryggere for skolen å velge de riktige ressursene.

Det er mye som er i spill i skole-Norge. KS og KD jobber med nye strategier for digitale infrastruktur i bhg. og skolen, Personvernkommisjonen, Ekspertgruppe for DLA, Nasjonal strategi for trygg digital oppvekst for barn og unge, og ny opplæringslov. Vår bekymring er at disse prosessene ikke spiller godt nok sammen. Vi har en historisk mulighet til å regulere den digitale hverdagen til ungene våre, på godt og vondt. For å lykkes med dette, må vi prøve å se de ulike prosessene i sammenheng. Da kan vi unngå at en ny løsning skaper en ny utfordring, og vi drar sammen for å lage et godt rammeverk, en norsk standard, også i møte med DLA.

